

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ГЕРМАНСЬКОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

Кафедра англійської філології і філософії
мови

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

«Аналітична філософія мови»

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізації: 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша англійська;
035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька

Освітні програми: Сучасні філологічні студії (англійська мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство;

Перекладознавство: професійно-орієнтовний переклад (англійська мова і друга іноземна мова);
Сучасні філологічні студії (німецька мова і друга іноземна мова): лінгвістика та перекладознавство

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	англійської філології і філософії мови
Факультет	германської філології і перекладу
Викладачі	Комісар Людмила Петрівна, кандидат філософських наук, доцент liudmyla.komisar@knlu.edu.ua
Статус дисципліни	вибіркова дисципліна професійної і практичної підготовки
Курс, семестр	I курс, II семестр
Обсяг дисципліни у кредитах ЄКТС / загальна кількість годин	3 кредити / 90 годин
Мова викладання	українська
Коротка анотація дисципліни (Що я вивчатиму?)	Дисципліна «Аналітична філософія мови» включає три змістовних модуля. У першому модулі розглядаються основні тренди сучасної філософії мови. У другому модулі демонструється генеза аналітичної традиції в філософії від логічного аналізу мови науки до лінгвістичної філософії: «лінгвістичний поворот» і філософія як «критика мови» та «логіка науки»; «Логіко-філософський трактат» Л. Вітгенштайна та філософія логічного аналізу; трансформація концепції Л. Вітгенштайна від «речення як образу дійсності» до «мовних ігор». У третьому модулі досліджуються аналітична філософія як міждисциплінарний тренд в аспектах повороту до філософії свідомості; прагматичний поворот аналітичної філософії; поступістемологічна доба:

	аналітична епістемологія ЖТВ-теорій (justified-true-belief) та аналітична герменевтика.
Мета вивчення дисципліни (Чому це цікаво й потрібно вивчати?)	Поглиблення знань про аналітичні форми взаємодії логіки, філософії і філології у їх плюральних та периферійних розгалуженнях, що сприятиме набуттю студентами ефективних професійних компетентностей та відповідних вмінь у виборі, комбінуванні й реалізації методологічних проєктів наукового дослідження та освітньої практики.
Результати навчання (Чому я навчуся на цій дисципліні?)	Коректно застосовувати у дослідницькій та викладацькій практиці концептуально-методологічний інструментарій аналітичної філософії мови, з відповідним розрізненням її гносеологічних, когнітивних, епістемологічних та аксіологічних проєкцій; тлумачити сучасні методологічні програми в галузі аналітичної філософії мови, аналізувати, зіставляти різні методологічні підходи, розкриваючи їх внутрішню логіку.
Компетентності (Яку сукупну користь я отримаю від вивчення цієї дисципліни?)	Здатність окреслювати особливості логіко-методологічного аналізу аналітичної філософії, а саме: способи виокремлення в ній методологічних стандартів, ідеалу науковості та істинності; застосовувати методологічний арсенал аналітичної метафізики, аналітичної епістемології ЖТВ-теорій (justified-true-belief) та аналітичної герменевтики у наукових дослідженнях і публікаціях.
Види занять і їхній розподіл за годинами	Лекції (20 год), практичні (10 год), самостійна робота (60 год).
Тематика (змістові модулі) навчальної дисципліни	<p>Змістовий модуль 1. Філософія мови як теоретичне осердя аналітичної філософії:</p> <p>1.1. Модерна традиція філософії науки: раціональна наука (science) та ідеал універсальної науковості як осьова тема модерної філософії.</p> <p>1.2. Взаємодія мови і філософії: «лінгвістична філософія» і «філософія мови»; основні тренди сучасної філософії мови; поступова формалізація; головні парадигми досліджень.</p> <p>Змістовий модуль 2. Генеза аналітичної традиції в філософії від логічного аналізу мови науки до лінгвістичної філософії:</p> <p>2.1. «Лінгвістичний поворот» і філософія як «критика мови» та «логіка науки»; «Логіко-філософський трактат» Л. Вітгенштайна та філософія логічного аналізу.</p> <p>2.2. Трансформація концепції Л. Вітгенштайна: від «речення як образу дійсності» до «мовних ігор»; поворот від логічного позитивізму до критичного раціоналізму.</p> <p>2.3. Нова концепція «значення» Л. Вітгенштайна – Дж. Остіна: від «мовних ігор» до «перформативних висловлювань»; мова як «форма життя», «соціальне явище», «мовленнева дія», «мовленневий акт». Теорія «мовленневих актів» Дж. Остіна – Дж. Серля.</p> <p>Змістовий модуль 3. Аналітична філософія як міждисциплінарний тренд в аспектах повороту філософії мови та філософії свідомості:</p>

	<p>3.1. Прагматичний поворот аналітичної філософії: між лінгвістичною філософією, лінгвістикою, філософією мови та філософією свідомості.</p> <p>3.2. Міждисциплінарні студії сучасної поступістемології: філософія свідомості (mind) та когнітивні науки; аналітична метафізика, аналітична епістемологія JTB-теорій (justified-true-belief) та аналітична герменевтика.</p>
Політика оцінювання (розподіл балів і критерії)	<p>50 балів – аудиторна робота</p> <p>50 балів – МКР</p> <p>90-100 А зараховано</p> <p>82-89 В зараховано</p> <p>75-81 С зараховано</p> <p>66-74 D зараховано</p> <p>60-65 E зараховано</p> <p>1-59 FX не зараховано</p>
Пререквізити (передумови вивчення дисципліни)	Наявність знань з логіки, філософії і загального мовознавства
Навчально-методичне й інформаційне забезпечення	<p>Основна (навчально-методична):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич, Ф. (2011). <i>Філософія мови</i>. Історія лінгвофілософських учень. Київ: Академія. URL: https://academia-pc.com.ua/product/146 2. Добронравова, І. С., Білоус, Т. М., Комар, О. В. (2009). <i>Новітня філософія науки: підручник</i>. Київ, Логос. 3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. (2011-2024). Том 1-5 / Кассен Б. (Укл.). Київ, ДУХ І ЛІТЕРА. 4. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). <i>Sententiae</i>. Том 37:2. 93-107. URL: https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379 5. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. <i>Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць</i>. № 161. (Ч. 2. Філософські науки.). 32-36. 6. Комісар, Л. П. (2022). Метадисциплінарність сучасної філософії в оптиці практичних вимірів. <i>Вісник Національного авіаційного університету</i>. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 2 (36). 45-50. 7. Левітін, Д. (2020). <i>Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі.</i>; пер. з англ. Р. Шияна. Київ: Наш формат. 8. Рослінг, У., Рослінг-Рьонльонд, А, Рослінг, Г. (2019). <i>Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо</i>. Київ: Наш формат. 9. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. <i>Гуманітарні візії</i>. Том 4. Число 2. 46-50. 10. Штемер, П. Аналітична філософія мови. (2008). / <i>Класики філософії мови від Платона до Ноама</i>

Хомського. / Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. Київ, Курс. С. 420-439.

11. Bowell, T., Cowan, R., Kemp, G. (2020). *Critical Thinking. A Concise Guide*. Взято з: <https://www.routledge.com/Critical-Thinking-A-Concise-Guide/Bowell-Cowan-Kemp/p/book/9780815371434>

Основна (першоджерела):

1. *Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку*. (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Львів: Літопис.

2. *Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO*. (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

3. Богачов, А. (2012). *Досвід і сенс*. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.

4. Васильченко, А. (2021). Інтерсуб'єктивний підхід до інтенційності та внутрішні об'єкти: Аналітика суб'єктивності та інтерсуб'єктивності. *Філософська думка*. № 6. 27-41.

5. Вітгенштайн, Л. (1995). *Tractatus Logico-Philosophicus*. Філософські дослідження / Пер. з нім. Є. Поповича. К.: Основи.

6. Гусерль, Е. *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії*. Книга 1. Загальний вступ до чистої феноменології. (2020). / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Харків: Фоліо.

7. Єрмоленко, А. (2021). Інтеріоризація інтерсуб'єктивності в «Я»-концепті та співвідповідальність у трансцендентальній прагматиці. (Сучасна філософія розуму: перспективи розвитку). *Філософська думка*. № 6. 6-15. <https://doi.org/10.15407/fd2020.06.006>

8. *Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського* (2008) / (Ред.). / Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. Київ, Курс.

9. *«Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень* (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.

10. Приходько, В. В. (2017). Концептуалізація просторового повороту у філософуванні: «структуралістське епохе», «екзистенційна географія», «топографічна методологія». *Гуманітарні студії. Збірник наукових праць*. Випуск 29. 123-131.

11. Пучкова, Д. (2020). *Постнекласичний тип раціональності: полі-, між-, транс- та метадисциплінарність*. *Вісник національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. Том 32. № 2. 93-97.

12. Clark, A. (2013). Whatever next? Predictive brains, situated agents, and the future of cognitive science // *Behavioral and Brain Sciences*, 2013. Vol. 36. № 3. P. 181-204.

13. The Oxford Handbook of The History of Analytic Philosophy. (2013). / ed. by M. Beaney. Oxford, Oxford University Press.

Додаткова:

1. Богачов, А. (2020). Гусерлеві феноменологічні осяяння в українському викладі / А. Богачов, А. Вахтель, В. Кебуладзе, В. Терлецький. *Філософська думка*. № 1. 135-138.

2. Вахтель, А. (2019). Сучасна українська феноменологічна термінологія і підходи до перекладу «Картезіанських медитацій» Едмунда Гусерля. *Sententiae*. Том 38:2. 37-50.

3. Лактіонова, А. В. (2016). Філософія дії: монографія. Київ, Київський університет.

4. Рюс, Ж. (1998). Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки / Пер. з фр. В. Шовкун. Київ: Основи. URL: <http://litopys.org.ua/jruss/russ.htm>

5. Франкл, В. (2020). Людина в пошуках справжнього сенсу. / Переклад з англ. О. Замойської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.

6. Фромм, Е. (2019). Втеча від свободи. / Переклад з англ. М. Яковлєва. Харків: Клуб сімейного дозвілля.

7. Фромм, Е. (2020). Мати або бути? / Переклад з англ. Г. Яновської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.

8. Churchland, Patricia S. (2011). *Braintrust: What Neuroscience Tells Us about Morality*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

9. Dancy, J. (2004). *Ethics without principles*. NY: Clarendon press, Oxford.

10. Hutto, D. D. (2010). *Analytic Philosophy: The History of an Illusion*. Philosophical Investigations. Vol. 33. № 2. P. 187-191.

11. Noel Moore & Richard Parker. *Critical Thinking* (9th ed.). (2009). NY: Columbia University Press.

12. Pollock, J. L. (2009). *Logic: An Introduction to the formal study of Reasoning*. University of Arizona.

13. *The Cambridge Handbook of Situated Cognition*. (2009). / ed. by Murat Aydede & P. Robbins. Cambridge.

14. *The Discourse Studies Reader: Main currents in theory and analysis*. (2014). / ed. by Johanes Angermuller, Dominique Maingueneau and Ruth Wodak. John Benjamins. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam / Philadelphia.

Електронні ресурси:

1. Енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою): <http://plato.stanford.edu/>.

2. Електронна бібліотека PSYLIB: <http://psylib.org.ua/books/>.

3. Guide to the Philosophy of Mind. Compiled by David Chalmers: <http://consc.net/guide/>

Форми і способи поточного та семестрового контролю

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Форми та критерії оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання: поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

- 1.тест (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);
2. індивідуальні та колективні проекти (критерії оцінювання: див. таблицю);
- 3.усне і письмове опитування (критерії оцінювання: див. таблицю);
4. колоквиум (критерії оцінювання: див. таблицю);
5. експрес-контроль (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

При поточному оцінюванні застосовується специфічна методологія, зумовлена логікою самого курсу, що тяжіє до «розуміючих методик»: а саме герменевтична логіка, спрямована на інтерпретативні стратегії, дискурс-аналіз як когнітивна і мовленнєва практика «прочитання» соціальної дійсності, нарративна та структуралістська методологія з акцентуванням уваги на сучасних «оповідальних стратегіях».

Виконання МКР. МКР передбачає використання як загально-філософських, так і загальнонаукових методів (зокрема, застосовуються системний та компаративний підходи, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення), тобто як теоретичні, так і емпіричні методи.

Наприкінці семестру всі студенти виконують модульні контрольні роботи. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі у такий спосіб:

- «5» («відмінно») - 50 балів: повна ґрунтовна систематизована відповідь з елементами інновації;
- «4» («добре») - 40 балів: повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними

неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);

«3» («задовільно») - 30 балів: репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;

«2» («незадовільно») - 20 балів: містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;

0 балів: відсутність відповіді.

Підсумкове оцінювання: залік

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують відмітку про залік «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Перезатверджено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 13 від «16» квітня 2026 р.

Завідувач кафедри

проф. Ізотова Н.П.